

OKULDA KRİZ VE TRAVMA

Kavramsal Çerçeve ve Müdahale

Editörler:

Doç. Dr. Erhan TUNÇ

Prof. Dr. Bilal YILDIRIM

OKULDA KRİZ VE TRAVMA

Kavramsal Çerçeve ve Müdahale

Editörler:

Doç. Dr. Erhan TUNÇ

Prof. Dr. Bilal YILDIRIM

Yazarlar:

Mehmet Akif ERDENER - Nur Hilal YILDIRIM ALGÜL - Bilal YILDIRIM

Gülşah CANDEMİR - Fahri SEZER - İsa Yücel İŞGÖR - M. Furkan TUNÇ

Erhan TUNÇ - Yasemin KAYGAS

E-ISBN: 978-625-382-065-7

DOI: 10.54637/vizetek.9786253820657

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap elektronik ortamda yayımlanmaktadır.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Seda AYGÜN

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Zeynep ERTUĞRUL

Yayın Tarihi: Aralık, 2025

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

Elektronik Yayın Formatı: PDF

Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizeteki yayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

OKULDA KRİZ VE TRAVMA

Kavramsal Çerçeve ve Müdahale

Editörler:

Doç. Dr. Erhan TUNÇ

Prof. Dr. Bilal YILDIRIM

2025

 Vizetek
Yayınclık

Bölümler ve Yazarlar

Editör

Doç. Dr. Erhan TUNÇ
Prof. Dr. Bilal YILDIRIM

1. Bölüm

Okulda Kriz Yönetiminde Liderlik

Doç. Dr. Mehmet Akif ERDENER, Balıkesir Üniversitesi,
Necatibey Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim
Yönetimi Ana Bilim Dalı,
ORCID: 0000-0002-1375-3963

2. Bölüm

Okulda Çatışma Çözme ve Arabuluculuk

Dr. Nur Hilal YILDIRIM ALGÜL, Bağımsız Araştırmacı,
ORCID: 0000-0002-5146-2083
Prof. Dr. Bilal YILDIRIM, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim
Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı,
ORCID: 0000-0001-6225-5859

3. Bölüm

Ölüm, Kayıp, Yas ve Çocuk

Dr. Öğr. Üyesi Gülşah CANDEMİR, Osmaniye Korkut Ata
Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü,
ORCID: 0000-0003-4489-8732

4. Bölüm

Akran Zorbalığını Önleme; Eğitimcinin Rolü ve Etkili Uygulamalar

Doç. Dr. Fahri SEZER, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey
Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı,
ORCID: 0000-0002-3092-7275

Bölümler ve Yazarlar

5. Bölüm **Travma ve Yas Sürecinde Pozitif Psikoloji**
Prof. Dr. İsa Yücel İŞGÖR, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı,
ORCID: 0000-0002-3110-6081
6. Bölüm **Yas Danışmanlığında Manevi Danışmanlık Müdahaleleri**
Arş. Gör. M. Furkan TUNÇ, İstanbul Sabahattin Zaim
Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı,
ORCID: 0000-0001-6370-1507
7. Bölüm **Akut Dönemde Anlamlandırma: Psikolojik Debrifing**
Doç. Dr. Erhan TUNÇ, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey
Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı,
ORCID: 0000-0002-6328-8545
8. Bölüm **Çocuk İstismarı Sürecinde Ebeveyn Yabancılaştırma
Sendromu**
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin KAYGAS, Hasan Kalyoncu
Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı,
ORCID: 0000-0003-9264-2486

ÖN SÖZ

Okullar, çocukların yalnızca akademik bilgi edindiği değil, aynı zamanda duygusal, sosyal ve psikolojik gelişimlerinin şekillendiği gerçek yaşam alanlarıdır. Bu nedenle çocukların okula devam ettikleri yaşam dönemlerinde okul ortamında karşılaştıkları krizler, travmalar, kayıplar ve çatışmalar yalnızca bireysel ve kısa vadeli etkilerle sınırlı kalmamaktadır. Okul ortamında karşılaşılan kriz durumları ve travmatik yaşantılar, çocuk ve ergenlerin duygusal ve bilişsel gelişimlerini derinden etkileyebilir. Bu nedenle krizlere yönelik planlı, sistematik ve bilimsel temelli müdahalelerin hayata geçirilmesi büyük önem taşır. Eğitimcilerin, psikolojik danışmanların ve yöneticilerin erken farkındalık, doğru yönlendirme ve destekleyici yaklaşım sergilemeleri, öğrencilerin ruh sağlığının korunmasında belirleyici bir rol oynar. Zamanında sunulan psikososyal destek programları, öğrencilerin zorlu yaşantıları anlamlandırmalarını, duygusal dengeyi yeniden kurmalarını ve baş etme becerilerini güçlendirmelerini sağlar. Bu çalışmalar, uzun vadede psikolojik sağlamlığı artırarak travmatik deneyimlerin olumsuz etkilerini azaltmakla kalmaz, aynı zamanda bu süreçlerin gelişimsel açıdan güçlendirici sonuçlara dönüşmesine de katkı sunar.

Elinizdeki bu kitap, okul bağlamında kriz, travma ve yas süreçlerini çok boyutlu olarak ele alan; teori ile uygulamayı bütünleştiren kapsamlı bir başvuru kaynağı olarak hazırlanmıştır. Her bölüm, eğitimcilerin, psikolojik danışmanların ve okul yöneticilerinin pratik müdahale becerilerini güçlendirmeyi amaçlayan güncel bilgiler ve alana özgü örneklerle desteklenmiştir.

Kitabın ilk bölümü, **okulda kriz yönetiminde liderlik** konusuna odaklanarak kriz dönemlerinde yönetsel kararlılığın, etkili iletişimin ve profesyonel duruşun önemini ortaya koymaktadır. İkinci bölümde, **çatışma çözme ve arabuluculuk** süreçleri ele alınmakta; okul ortamında karşılaşılan çatışmaların barışçıl yöntemlerle, işbirliği içinde çözümlenmesine ilişkin uygulamalı stratejiler sunulmaktadır. Üçüncü bölüm, **ölüm, kayıp ve yas yaşayan çocukların** psikolojik dünyasına ışık tutarken, gelişimsel açıdan nasıl yaklaşılacağını kültürel bağlamdan uzaklaşmadan hassas bir şekilde ele almayı, uygulama önerileriyle açıklamaktadır. Dördüncü bölümde ise **akran zorbalığını önleme** kapsamında eğitimcilerin rolü, okul ikliminin korunması ve etkili müdahale modelleri detaylandırılmaktadır. Beşinci bölüm, **travma ve yas süreçlerinde pozitif psikolojinin** iyileştirici gücünü tanıtırken; umut, dayanıklılık ve anlam oluşturma kavramlarını uygulamalı bir çerçeve içinde

sunmaktadır. Altıncı bölümde, **yas danışmanlığında manevi danışmanlık müdahaleleri** aracılığıyla kültürel ve manevi kaynakların iyileşme sürecine katkısı ele alınmaktadır. Yedinci bölüm, akut kriz dönemlerinde travmatik olayların yarattığı şok etkisini anlamlandırmayı destekleyen, **psikolojik debriefing** uygulamalarıyla sunulmaya çalışılan profesyonel desteklerin sınırlarını ve olanaklarını, uygulamanın hassasiyetiyle tartışmaktadır. Son bölümde ise, çağdaş okul ortamlarında kritik bir konu olan **asılsız çocuk istismarı ihbarı bağlamında ebeveyn yabancılaştırma sendromu** üzerinde durulmakta, istismar ayırımı güçlüğü'nün doğurduğu etik ve psikolojik sorunlar bilimsel temelde ele alınmaktadır.

Bu kitap, okul ortamında çocukların güvenliğini, psikolojik sağlığını ve esenliğini önceleyen tüm profesyonellere rehberlik etme amacı taşımaktadır. Aynı zamanda başta rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile psikoloji lisans programları olmak üzere tüm öğretmen yetiştirme programlarında yardımcı ders kitabı olarak da önerilmektedir.

Dileriz ki burada sunulan bilgiler, alanda karşılaşılan güçlükleri anlamada ve etkili müdahaleler geliştirmede sizlere değerli katkılar sağlar.

Editör

Doç. Dr. Erhan TUNÇ
Prof. Dr. Bilal YILDIRIM

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

OKULDA KRİZ YÖNETİMİNDE LİDERLİK.....	1
<i>Mehmet Akif ERDENER</i>	

2.BÖLÜM

OKULDA ÇATIŞMA ÇÖZME VE ARABULUCULUK.....	22
<i>Nur Hilal YILDIRIM ALGÜL</i>	
<i>Bilal YILDIRIM</i>	

3.BÖLÜM

ÖLÜM, KAYIP, YAS VE ÇOCUK.....	42
<i>Gülşah CANDEMİR</i>	

4.BÖLÜM

AKRAN ZORBALIĞINI ÖNLEME; EĞİTİMCİNİN ROLÜ VE ETKİLİ UYGULAMALAR.....	64
<i>Fahri SEZER</i>	

5. BÖLÜM

TRAVMA VE YAS SÜRECİNDE POZİTİF PSİKOLOJİ	86
<i>İsa Yücel İŞGÖR</i>	

6.BÖLÜM

YAS DANIŞMANLIĞINDA MANEVİ DANIŞMANLIK MÜDAHALELERİ ...	106
<i>M. Furkan TUNÇ</i>	

7.BÖLÜM

AKUT DÖNEMDE ANLAMLANDIRMA: PSİKOLOJİK DEBRİFİNG	127
<i>Erhan TUNÇ</i>	

8.BÖLÜM

ÇOCUK İSTİSMARI SÜRECİNDE EBEVEYN YABANCILAŞTIRMA SENDROMU	147
<i>Yasemin KAYGAS</i>	